

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО КАРПАТ

Освітня програма «Образотворче мистецтво»

Першого (бакалаврського) рівня

**Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»**

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 8 від 18. 01. 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сакральне мистецтво Карпат
Викладач (-і)	Кузенко Петро Ярославович - кандидат мистецтвознавства, доцент
Контактний телефон викладача	0342523429
Е-mail викладача	petro.kuzenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації із студентами проводяться відповідно до графіку розміщеного на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є аналізуються пам'ятки XV- поч. XX ст. провідних видів українського сакрального візуального мистецтва, які походять з території Карпат. Це, зокрема, шедеври дерев'яної архітектури, твори іконопису, предмети облаштування інтер'єру храмів, ландшафтні та побутово-обрядові хрести. Основна увага приділяється висвітленню традиції народного сакрального мистецтва краю, яка представлена потужним комплексом пам'яток народного мистецтва. Також акцентується увага на окремих творах професійних майстрів, які органічно доповнюють інтер'єр дерев'яних храмів і нерідко були зразком для наслідування народними митцями.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з 4 тем які охоплюють лекційні й практичні заняття, а також самостійну роботу студентів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою навчальної дисципліни є формування у студентів знань про сакральне мистецтво Карпат XV - поч. XX ст.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення особливостей дерев'яної архітектури Карпат; - засвоєння знань про дерев'яне облаштування храмів регіону; - вивчення особливостей іконопису карпатського краю; - вивчення типології та художнього вирішення ландшафтних та побутово-обрядових христів Карпат. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Програмні компетентності

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

ФК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ФК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва.

Результати навчання

9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування).

14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
7	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	4	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
------	--------	-------------------	-------------------

Змістовий модуль 1. Основні види суміжних мистецтв

Тема 1. Особливості дерев'яної архітектури Карпат.	4	4	15
Тема 2. Дерев'яне облаштування храмів Карпат.	4	4	15
Тема 3. Особливості іконопису карпатського краю.	4	4	15
Тема 4. Ландшафтні та побутово-обрядові хрести Карпат.	2	4	15

6. Система оцінювання дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Оцінювання з навченої дисципліни проводиться з метою перевірки знань і вмінь студентів, виявлення якості засвоєних компетентій, формування рейтингу успішності. Оцінювання результатів навчання відбувається на принципах систематичності, об'єктивності та прозорості.

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання результатів навчання відбувається згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти визначені у Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника:

https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf

Семестровий (підсумковий) контроль з дисципліни «Сакральне мистецтво Карпат» проводиться у формі заліку. Залік передбачений в кінці семестра. Навчання оцінюється за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25		Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

Оцінювання результатів навчання з дисципліни передбачає поточне оцінювання на практичних заняттях, виконання самостійної роботи та контрольних робіт.

Загальна система розподілу балів за різні види робіт

	<table border="1"> <tr> <th>Вид навчальної діяльності</th> <th>Максимальна кількість балів</th> </tr> <tr> <td>Практичні заняття</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тема 1</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Тема 2</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Тема 3</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Тема 4</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Контрольна робота</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Самостійна робота</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Заг. к-ть</td> <td>100</td> </tr> </table>	Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів	Практичні заняття		Тема 1	10	Тема 2	10	Тема 3	10	Тема 4	10	Контрольна робота	20	Самостійна робота	40	Заг. к-ть	100												
Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів																														
Практичні заняття																															
Тема 1	10																														
Тема 2	10																														
Тема 3	10																														
Тема 4	10																														
Контрольна робота	20																														
Самостійна робота	40																														
Заг. к-ть	100																														
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами самостійної роботи. Самостійна робота передбачає виконання студентами завдань до кожної теми згідно силабуса. Це завдання пов'язані із роботою із словниками, виконанням рефератів, презентацій тощо.</p> <p>Конвертація балів за самостійну роботу:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Національна оцінювання</th> <th>шкала</th> <th>Конвертація у бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td></td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td></td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td></td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td></td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table> <p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання студентами контрольних робіт. Контрольні роботи проводяться у формі тестування.</p> <p>Конвертація балів за контрольну роботу:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Національна оцінювання</th> <th>шкала</th> <th>Конвертація у бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td></td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td></td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td></td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td></td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали	5		40	4		30	3		20	2		-	Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали	5		20	4		15	3		10	2		-
Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали																													
5		40																													
4		30																													
3		20																													
2		-																													
Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали																													
5		20																													
4		15																													
3		10																													
2		-																													
<p>Практичні заняття</p>	<p>Система оцінювання практичних занять визначена у Положенні про «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».</p> <p>Конвертація балів з навчальної дисципліни за кожну тему практичного заняття:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Національна оцінювання</th> <th>шкала</th> <th>Конвертація у бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали																											
Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали																													

	<table border="1"> <tr> <td>5</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>-</td> </tr> </table>	5	10	4	8	3	5	2	-
5	10								
4	8								
3	5								
2	-								
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умови допуску до підсумкового контролю визначаються в Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp-7-redaktsia.pdf) та згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p> <p>Студент допускається до семестрового контролю при відсутності пропусків занять та виконанні усіх видів робіт передбачених силабусом навчальної дисципліни.</p>								
Підсумковий контроль	<p>Вивчення дисципліни передбачає залік в кінці семестра.</p> <p>Залік виставляється на останньому занятті. Оцінка у 100 – бальній шкалі формується як сума балів за практичні заняття, контрольну роботу та самостійну роботу студента.</p>								
7. Політика навчальної дисципліни									
<p><u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами письмових робіт: письмових тестових завдань, експрес-опитувань на практичних заняттях тощо.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО:</p> <p>1. Положенні про запобігання академічному плагіату (нова редакція) у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.</p> <p>2. Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція), https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf, в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;</p>									

3. Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>,

в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів поведінки члена університетської громади.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски занять здійснюються у вигляді відпрацювання (здачі) практичних занять, підготовки індивідуальних творчих завдань (проектів, презентацій, рефератів) та опрацювання літератури із лекційних курсів.

Додаткові бали

Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за написання рефератів, поглиблене вивчення певних питань за додатковою літературою з лекційних курсів; виконання додаткових завдань із практичних занять.

За рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали.

Неформальна освіта

Неформальна освіта регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

1. Рекомендована література

1. Болюк О. Функціональна, тектонічна, символічна структури дерев'яного обладнання церкви у просторі Таїнства Євхаристії. Народознавчі зошити. 2018. № 5. С. 1106-1123.
2. Боньковська С. Ковальство на Україні (XIX – початок XX ст.). Київ: Наукова думка, 1991. 110 с.
3. Гаврилюк Ю. Квятонь-еталон краси лемківської церковної архітектури. URL: <https://nasze-slowo.pl/kvyaton-etalon-kраси-lemkivsko%D1%97-czerkovno-arhitekturi/> (дата звернення 1.11. 2024)
4. Герій О. У пошуках національного забарвлення орнаменту інтер'єрів церков західної України межі XIX-XX ст.: відгомін Середньовіччя в переддень модерну. Народознавчі зошити. 2021. № 4. С. 909-917
5. Гощіцька Т. Скриня та стіл у традиційній обрядовості горян. Народознавчі зошити. 2021. № 3. С.543-554
6. Кузенко П.Я. Музейно-галерейна справа та виставкова діяльність. навчальний посібник. Івано-Франківськ. Ярина. 2021. 168 с.
7. Кузенко П. Сакральна культура України: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 88 с.
8. Кузенко П.Я. Художня структура ландшафтних хрестів Карпат. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Збірник наукових праць. Випуск XVI. Київ, 2006. С. 242-248.

9. Кузенко П.Я. Хрест як важливий елемент культури Карпат. Народознавчі зошити. 2004. № 1-2. С.167-171.
10. Кузенко П.Я. Сакральне мистецтво Карпат: Навчальний посібник - Івано-Франківськ, ЯРИНА, 2021. – 173 с.
11. Кузенко П. Синкретизм в культурі Українських Карпат. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наук. праць. Випуск XXI. Київ: Міленіум, 2008. С. 114-119.
12. Моздир М. Народні меблі в Україні. Генезис. Еволюція форм. Народознавчі зошити. № 1-2. 2008. С. 160-183.
13. Моздир М. Хрести різьбяр В. Турченяка в церкві св. Юра в с. Дуліби біля Стрия. Народознавчі зошити. 2003. № 1-2. С. 263- 266.
14. Мокрий В. Церква в житті українців. Львів – Краків – Париж : Просвіта, 1993. 110 с.
15. Молинь В., Андрейканич А., Яремин І. Василь і Микола Девдюки. Писаний камінь, 2016. 200 с.
16. Народна ікона на склі. Альбом. Львів: Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ, 2008. 368 с.
17. Одрехівський Р. Різьблені іконостаси в системі сакральної культури українців Галичини: ХІХ-перша половина ХХ століття. Культура і сучасність. 2014. №1. С. 130-135
18. Откович Т. Іконостас церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Великий Скит у Маняві. Вісник НТШ. Число 50. 2013. С.61-64
19. Приймич М. Хрести Закарпаття. Пам'ятки України. 2001. Ч. 31-2. С.41-45.
20. Приймич М. Церковне мистецтво Закарпаття. «Карпати» 2017. 507 с.
21. Скарби національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й.Кобринського / Упор.Я.Ткачук. Львів .Манускрипт. 2015. 445 с.
22. Станкевич М. Українське художнє дерево ХVІ-ХХ ст. Львів: Інститут народознавства НАН УКраїни, 2002. 480 с.
23. Степовик Д. Історія української ікони Х-ХХ століть. Київ: Либідь, 1996. 440 с.
24. Тимків Б.М. Мистецтво України та діаспори: дереворізьба сакральна й ужиткова.– 2-е вид. переробл. і доповнене. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2012. 316 с.
25. Типчук В. Архітектурна спадщина народного майстра Василя Турчиняка 1900-1939. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ. Вип. VIII . 2005. С.10-19.
26. Тріска О. Іконографічна специфіка багатосюжетних творів на склі Центральної Європи. Мистецтвознавство. № 11. 2011. С. 137-150.

27. Чуйко О. Ікони монастирського кола Прикарпаття. Мистецтвознавство. 2011. №11.
С.151-163.

Викладач _____ доц. Кузенко П.Я.